

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 12. července 2016 ve věci č. 68264/14 – *R. K. a ostatní proti Francii*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že umístěním dítěte ve věku 15 měsíců na dobu 9 dnů do zařízení pro zajištění cizinců spolu s jeho rodiči došlo k porušení článků 3, 5 a 8 Úmluvy. Dále rozhodl, že realizací vyhoštění stěžovatelů do Ruské federace by nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy. Soud stěžovatelům přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 9 000 eur.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé pocházejí z Čečenska. Během první čečenské války byla jejich vesnice terčem útoku ruské armády, při němž zahynulo několik členů rodiny stěžovatele. V následujících letech bylo několik příbuzných stěžovatele uneseno a zavražděno a sám stěžovatel byl dvakrát zatčen a podroben mučení. Během druhého zatčení byl přinucen přislíbit spolupráci se státními orgány a dodávat jim informace o vzbouřencích. Ze strachu, že bude pronásledován, když informace nebude poskytovat, stěžovatel spolu se stěžovatelkou opustili Ruskou federaci a v říjnu 2010 přicestovali do Francie. Zde požádali o udělení mezinárodní ochrany, která jim však nebyla přiznána, neboť příslušné orgány nepovažovaly tvrzení stěžovatele za dostatečně prokázaná.

V červenci 2013 se stěžovatelům narodila dcera, třetí stěžovatelka. V květnu 2014 byl stěžovatelům doručen příkaz k vycestování ze země a příkaz zdržovat se v místě bydliště. Dne 15. října 2014 byli stěžovatelé odvezeni na letiště, kde však odmítli nastoupit do letadla. Téhož dne tedy prefekt zrušil příkaz zdržovat se v místě bydliště s tím, že odmítnutí vycestovat dokládá záměr stěžovatelů vyhnout se výkonu rozhodnutí o vyhoštění, a rozhodl o umístění stěžovatelů do zařízení pro zajištění cizinců. Rozhodnutí se týkalo jen stěžovatelů, jejich dcera je v zařízení podle vnitrostátního práva „doprovázela“.

Rodina byla umístěna do zařízení v Toulouse-Cornebarrieu, které je určeno pro zajištění rodin s dětmi. Rodiny jsou v zařízení ubytovány ve vlastním pokoji se sociálním zařízením. V zařízení je k dispozici vybavení pro péči o malé děti (např. sedátko na WC, vanička, ohříváče dětské stravy a kojeneckých lahví, přebalovací pult, dětské židle, apod.), hračky, vnitřní herna i venkovní hřiště. Strava je přizpůsobena věku dětí. Lékařská péče je zajištěna nepřetržitě. Zařízení se nicméně nachází v bezprostřední blízkosti letiště v zóně, kde je z důvodu nadměrného hluku stavební uzávěra.

Dne 17. října 2014 byla rodina stěžovatelů opět odvezena na letiště, kde však znovu odmítla nastoupit do letadla. Téhož dne stěžovatelé podali stížnost k Soudu s žádostí o vydání předběžného opatření, které Soud dne 20. října 2014 vyhověl a po dobu řízení před ním zakázal realizaci vyhoštění. Dne 24. října 2014 prefekt zrušil rozhodnutí o zajištění stěžovatelů a vydal příkaz ukládající jim zdržovat se v místě bydliště.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY ROZHODNUTÍM O VYHOŠTĚNÍ

Stěžovatelé namítali, že realizace vyhoštění do Ruské federace by je vystavila riziku špatného zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy.

Soud úvodem připomněl, že vyhoštění do oblasti severního Kavkazu se může dostat do rozporu s článkem 3 Úmluvy, pokud stěžovatel prokáže, že se o něj úřady zajímají do té míry, že by byl po návratu pravděpodobně zadržen a vyslýchán. U určitých kategorií osob, jakými jsou např. příslušníci ozbrojeného čečenského odbojového hnutí, jejich blízcí, spolupracovníci či osoby, které byly donuceny spolupracovat s úřady, je toto riziko zvláště přítomné.

Ve vztahu k projednávané věci Soud shledal, že stěžovatelé předložili zevrubný popis okolností, které je vedly k odchodu z Ruské federace, který je ve světle zpráv o situaci v Čečensku důvěryhodný. Stěžovatelé navíc svou verzi událostí podložili několika důkazy včetně dvou lékařských zpráv. Dle Soudu však vnitrostátní orgány, které měly možnost stěžovatele vidět, hovořit s ním a posoudit bezprostředně jeho chování, dospěly k závěru, že některé okolnosti stěžovatel nevysvětlil dostatečně či dokonce odporují tomu, jak je známo, že jeden z válečných velitelů jedná. Na tyto výtky stěžovatelé nijak nereagovali. Zejména též nevysvětlili, jak mohli, jako osoby údajně úřady hledané, obdržet nové cestovní doklady. Soud proto nepovažoval za prokázané, že zranění, která stěžovatel doložil lékařskými zprávami, souvisejí s tvrzeným pronásledováním a výhrůžkami ze strany ruských orgánů. Realizaci vyhoštění by tedy nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY Z DŮVODU ZAJIŠTĚNÍ V ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ

Stěžovatelé dále tvrdili, že umístěním jejich dítěte ve věku 15 měsíců na dobu 9 dnů do zařízení pro zajištění cizinců došlo ke špatnému zacházení zakázanému článkem 3 Úmluvy.

Soud připomněl, že v minulosti opakovaně shledal porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k zajištění dětí doprovázejících své rodiče (*Kanagaratnam a ostatní proti Belgii*, č. 15297/09, rozsudek ze dne 13. prosince 2011; *Muskhadzhiyeva a ostatní proti Belgii*, č. 41442/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2010; a *Popov proti Francii*, č. 39472/07 a 39474/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2012) z důvodu společného působení tří faktorů: nízkého věku dětí, délky zajištění a neuzpůsobeného typu zařízení. Dále Soud uvedl, že z článku 3 Úmluvy pro státy vyplývá povinnost poskytnout dětem ochranu přijetím adekvátních opatření. Navíc je třeba mít na paměti extrémní zranitelnost dětí, která převáží nad jejich právním postavením osob, které vstoupily na území státu nelegálně. Směrnice Evropské unie ostatně též děti řadí mezi zranitelné skupiny osob, které vyžadují zvláštní pozornost ze strany příslušných orgánů.

V projednávané věci byla rodina s dítětem ve věku 15 měsíců zajištěna po dobu 9 dnů v zařízení Toulouse-Cornebarrieu, které je zařízením určeným pro zajištění rodin s dětmi a je jejich potřebám uzpůsobeno. Nevládní organizace ostatně, na rozdíl od věci *Popov proti Francii* (cit. výše), uznaly, že materiální podmínky v zařízení nečiní problémy. Soud nicméně poznamenal, že se zařízení nachází v bezprostřední blízkosti letiště v oblasti, kde je jinak zakázáno stavět, a cizinci umístění v tomto zařízení jsou tak vystaveni značnému hluku, a to zejména děti, pro něž jsou venkovní aktivity nezbytné. Dítě bylo navíc vystaveno neustálým hlášením a pokynům z reproduktorů umístěných v zařízení. Soud dále uvedl, že podmínky organizace zařízení mohly v dítěti vyvolávat úzkost.

Tyto podmínky, jakkoli jsou nutně významným zdrojem stresu a tísně, však podle Soudu samy o sobě nedosahují minimálního stupně závažnosti znamenajícího porušení článku 3 Úmluvy. Trvají-li ovšem déle než jen krátkou dobu, má opakování a kumulace těchto citových a psychických útoků pro dítě nezbytně zhoubné důsledky. Plynutí času proto nabývá rozhodujícího významu.

V projednávané věci podle Soudu vnitrostátní orgány zprvu vyvinuly veškeré úsilí, aby zajištění rodiny bylo co nejkratší, když odlet stěžovatelů zorganizovaly na třetí den po zajištění. Zajištění bylo nicméně nakonec ukončeno až po devíti dnech, a to přesto, že pátý den vydal Soud předběžné

opatření, kterým zakázal realizaci vyhoštění. Dle Soudu byly tyto dodatečné čtyři dny zajištění, které se přidaly k úvodním pěti dnům, příliš dlouhou dobou pro dítě. Vnitrostátní orgány přitom nijak neprokázaly, že během této doby nebylo možné přistoupit k některé z alternativ k zajištění. Došlo proto k porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k dceři stěžovatelů.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že umístěním jejich dcery do zařízení pro zajištění cizinců bylo porušeno i její právo na svobodu a osobní bezpečnost.

Soud konstatoval, že rozhodnutí o umístění do zařízení pro zajištění cizinců bylo vydáno jen ve vztahu k rodičům. Třetí stěžovatelka jako nezletilá dle vnitrostátního práva rodiče „doprovázela“. Podle Soudu je nicméně situace dětí niterně spjata se situací rodičů, od nichž je třeba je v souladu s jejich nejlepším zájmem neoddělovat. Jsou-li rodiče zajištěni v zařízení pro zajištění cizinců, jsou jejich děti *de facto* zbaveny svobody. Zbavení svobody dětí vyplývá z legitimního rozhodnutí rodičů nesvěřit své děti do péče jiné osoby. Přítomnost dětí doprovázejících své rodiče v zařízení pro zajištění cizinců bude v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy jen tehdy, pokud vnitrostátní orgány prokáží, že k tomuto krajnímu řešení přistoupily až poté, co s ohledem na konkrétní individuální okolnosti případu ověřily, že jiné opatření, které méně zasahuje do osobní svobody, není možné přijmout.

V projednávané věci vnitrostátní orgány odůvodnily zajištění stěžovatelů jejich odmítnutím nastoupit do letadla do Ruské federace. Dle Soudu tato skutečnost sama o sobě nezakládá takové riziko útěku, které by odůvodnilo zajištění. Vnitrostátní orgány nevysvětlily, proč by i nadále nepostačoval příkaz zdržovat se v místě bydliště, který rodina do té doby striktně dodržovala. Nehledaly tedy účinně alternativy k zajištění. Ve vztahu k třetí stěžovatelce proto došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že jejich dcera se nemohla obrátit na soud, který by přezkoumal zákonnost jejího zbavení svobody v zařízení.

Soud připomněl, že ve věci *Popov proti Francii* (cit. výše) shledal, že s ohledem na skutečnost, že z pohledu vnitrostátního práva nejsou děti zbaveny svobody, nemají možnost brojit proti zajištění a nacházejí se tak v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy v právním vakuu.

V projednávané věci Soud nicméně připustil, že čl. 5 odst. 4 Úmluvy by ve vztahu k třetí stěžovatelce nebyl porušen, kdyby soudy rozhodující o žalobě rodičů přihlížely k tomu, že spolu s rodiči je zajištěno i dítě, a zabývaly se tím, zda bylo před rozhodnutím o zajištění zkoumáno, zda může být přistoupeno k méně omezujícím opatřením, než jakým je zajištění. V projednávané věci tomu tak ale nebylo. Soudy sice v řízení o žalobě rodičů zohlednily přítomnost dítěte v zajištění, avšak omezily se toliko na konstatování, že zajištění je pro dítě vhodnějším řešením než zahájení trestního stíhání rodičů pro maření realizace vyhoštění, které by s sebou mohlo nést uvalení vazby a umístění dítěte do specializovaného zařízení. Ve vztahu k třetí stěžovatelce proto došlo i k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

E. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé konečně namítali, že umístění do zařízení pro zajištění cizinců porušilo jejich právo na respektování rodinného života.

Soud shledal, že k zajištění stěžovatelů došlo v souladu se zákonem a sledovalo legitimní cíl boje proti nelegální imigraci a kontroly vstupu a pobytu cizinců na území státu. Ohledně přiměřenosti zajištění Soud zdůraznil, že při hledání rovnováhy mezi zajištěním ochrany veřejného zájmu a individuálních práv je nutné zohlednit též další mezinárodní smlouvy, zejména Úmluvu o právech dítěte. Státy proto musí sladit imigrační politiku s ochranou základních práv. Při rozhodování o zajištění musí vnitrostátní orgány přihlížet k nejlepšímu zájmu dítěte, ve vztahu k němuž existuje široká mezinárodní shoda, že při jakémkoli rozhodování týkajícím se dětí musí být rozhodujícím faktorem. Nejlepší zájem dítěte přitom vyžaduje, aby byla v největší možné míře zachována jednota rodiny a k zajištění bylo

přistoupeno až k jako poslednímu možnému opatření, kdy byly prověřeny všechny jeho možné alternativy. Soud připomněl, že ve věci *Popov proti Francii* (cit. výše) stanovil, že v případech zajištění rodin s dětmi je třeba zkoumat, zda u stěžovatelů existuje zvláštní riziko útěku, které činí zajištění nezbytným, zda byly zvažovány alternativy k zajištění a zda příslušné orgány vyvinuly veškeré úsilí k urychlené realizaci vyhoštění, které by zkrátilo dobu zajištění na minimum.

V projednávané věci Soud neshledal, že by odmítnutí nastoupit do letadla do Ruské federace znamenalo zvláštní riziko útěku a nemožnost přistoupit k alternativnímu řešení. Dle Soudu odmítnutí vycestovat dokládalo, že stěžovatelé nechtěli být vyhoštěni do Ruska, nikoli však, že by měli v úmyslu skrývat se před úřady. Nebyly nijak zvažovány možné alternativy, jako např. příkaz zdržovat se v určitém místě, kupříkladu střeženém hotelu, či povinnost hlásit se pravidelně na policii. Soud dále uznal, že vnitrostátní orgány zpočátku vyvinuly veškeré úsilí směřující k realizaci vyhoštění, kdy první let zorganizovaly na třetí den po zajištění a další odlet o dva dny později. Poté však, co Soud předběžným opatřením zakázal vyhoštění stěžovatelů, vnitrostátním orgánům trvalo čtyři dny, než stěžovatele propustily na svobodu. Soud proto dospěl k závěru, že s ohledem na absenci zvláštního rizika útěku rodiny nebylo zajištění trvající devět dní nezbytné v demokratické společnosti. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy ve vztahu ke všem třem stěžovatelům.